

Rīdziniece Lolita Korjapina (49) ir redzes invalīde, un ikdienā viņu pavada suns pavadonis, labradoru meitene Zuze. Lolita savu draudzeni ir ļoti iemīlojusi un pat smejas, ka tas ir viņas trešais bērns bez meitas un vīra. Sieviete ir enerģijas pilna, viņas darbdienu laiks sadalīts pa minūtēm, brīva brīža tikpat kā neesot. Uz mūsu tikšanos pie Vērmaņdārza Lolita ierodas kopā ar uzticamo Zuzi, un, sēžot tuvējā kafejnīcā, pavadone pat neliel par sevi manīt, ir klusa kā pelīte.

Līdz septiņu gadu vecumam Lolitai bija pilnīgi laba redze. Ārsti minēja par iemeslu piecu gadu vecumā smagi pārslimoto plaušu karsoni, bet tas īsti nav apstiprinājies. "Iespējams, tīklene bija par švaku skolas pienākumu slodzei, un es pārgāju mācīties uz Sīras dzelzceļa strādātās internātskolu tieši mācību gada vidū, kur pabeidzu pamatskolu. Mācības turpināju vakarskolā, pēc tam aizgāju strādāt. Redze visu laiku paslīktinājās," stāsta Lolita.

KĀ SNIEGS VASARAS VIDŪ

Pirms apmēram četrpus gadiem viņas meita Alise ieteikusi, ka noteikti vajag suni. Lolitai iepriekš jau bijuši divi jaukteneši, jo toreiz vēl nebijjis vajadzīgs suns pavadonis un pati par šiem īpašajiem palīgiem īsti neko vēl nav zinājusi.

"Toreiz vēl strādāju Latvijas Neredzīgo biedrībā kā subsidētā darbiniece, un servisa suņu biedrība Teodors bija lidzās. Tiri *uz emocijām* uzrakstīju iesniegumu, jo redzēju, ko šie suni spēj, ko

BEZ ZUZES

Zuze saprot pa labi, pa kreisi, pāri ielai, taisni, meklēt pieturu un citas komandas, par savu uzticamo palīdzī stāsta Lolita Korjapina.

JĀPROT ATRAST BRĪVU VIETU

Suņu meitene sākumā nevarējusi *atvērties*, neesot mīlojusies ar mājiniekiem, visu laiku guļot savā noteiktajā vietā. "Viņa pie manis gan nāca klāt, ieklausījās, tad arī pamazām ļāvās glāstiem un nolikās priekšā: dari ar mani, ko gribi!"

Tagad Zuze prot komandas pa labi, pa kreisi, pāri ielai, taisni, sēdēt, gulēt, atnest mantu, pienest klāt, iedot rokās, meklēt vietu, viņai ir jāatrod brīvā vieta transportā, meklēt pieturu, pāreju labajā vai kreisajā pusē.

Transportlīdzekļa numuru, protams, viņa nenosauc, tas man ir jāsaprot vai kādam jāpajautā. Tagad ir labi, ka transportlīdzeklī visa informācija tiek pateikta skaļi, un mēs lielākoties pa vieniem un tiem pašiem maršrutiem braucam," priečas Lolita.

Viņu patikami pārsteidz, ka cilvēki tagad pat paši pienākot klāt, vaicājot, vai nevajag ko palīdzēt, ir viņu ar suni pavadoni jau ievērojuši.

"Man ir pirmā invaliditātes grupa, vīram Andrejam arī. Viņam kopš dzimšanas ir glaukoma, kuru operēja. Vīram nav suņa pavadona, bet, kad pieteicāmies sunim, vīrs aktīvi nodarbojās ar sportu, un nodomājām, ka varbūt būs viens suns uz diviem. Zuze ir universāls suns, visu saprot, ja arī vīrs viņu paņem. Kad meita paņem, uzvedas pilnīgi citādi, ir dauzonīgāka, saprot, ka tas ir redzigs cilvēks. Es pat nesaprotru, kā suns to apjēdz. Viņa pēc dabas ir ļoti mierīga, sabiedriskajā transportā nolien malinā,

dara, cik ir paklausīgi. Pagāja tikai daži mēneši, un man teica, ka ir jau suns. Tas gan man bija kā sniegs vasaras vidū, jo nesapratu, ko darīt. Citi iedrošināja: neuztraucies, mēs tev visu sagādāsim! Tā es iemetos *aukstā ālinģi*, un sākās triju nedēļu ļoti intensīvs apmācību kurss," turpina Lolita.

Pēc darba dienas notikusi aktīva darbošanās Vērmanādzā, pa Barona ielu, Bastejkalnā. "Manai Zuzei tētis ir no Somijas, mamma

no Rīgas, arī suns pavadonis. Mēs ar suni staigājām, un es tiešām sākumā biju ļoti uztraukusies, nesapratu, kādas komandas ir jādod. Pēc trim nedēļām man teica, ka varēšu suni nemt uz mājām un darboties. Pierašanas periods gan bija ļoti ilgs – apmēram deviņi mēneši. Zuze arī sākumā bija sevī ļoti ierāvusies. Kad suns pie mums ieradās, viņai bija divi gadi un trīs mēneši, šogad jūlijā apritēja seši gadi," teic Lolita.

NEKUR

un cilvēki pat reizēm nesaprokt, ka tur atradies suns,” stāsta Lolita.

Šovasar autobusā gan pieredzēts nepatīkams gadījums. Kāds virietis gājis garām un iespēris Zuzei pa ķepu, trāpot arī pa purnu. Suns gan nekādu reakciju neizrādīja, bet citi pasažieri bija sašutuši.

ARĪ NEPATĪKAMAS SITUĀCIJAS

“Man patik, ka jaunie vecāki, ja bērns vaicā, kas tas par suni, vai slims, kāpēc viņam krustiņš, prot teikt, ka tas ir suns pavadonis, palidz cilvēkam ar redzes problēmām. Reiz pat bija gadījums, kad Zuze sajuta, ka sieviete tuvojas cukura diabēta lēkme – cukura limenis strauji kritās. Suns lēca gultā un laizīja seju. Ja man asinsspiediens ceļas, es jūtos slikti un apguļos, viņa nāk klāt un ar purnu baksta, laiza rokas. Ja jūtos labi, to nedara,” Zuzes ieradumus raksturo saimniece.

Tomēr nereti transportlidzekļi pat pavaicājot: kāpēc jūs vedat slimu suni? Vai viņam problēmas ar kājām? “Es gan arī balto spiekī izmantoju, it sevišķi, ja ir kāds jauns maršruts, kuru suns vēl nezina. Es to ar spiekā palīdzību parādu un varu arī iemauktus pagriezt, jūtu, ko suns dara.

Tā ir kontrole un saikne starp mums,” skaidro Lolita.

Bieži liela sāpe esot ar veikalu apsardzi, reizēm sargi lūdz ar suni arī atstāt telpas. Pirms pāris gadiem *Maxima* sieviete neesot ielaidusi kopā ar suni. Turpretim mazajā *Rimi* Ziepniekkalnā apsardze laipni piedāvājusi pat palidzēt iepirkties.

Pa kafejnīcām Lolita bieži nestāgā, bet nesen *Lido* pienākusi darbiniece, sakot, ka ar suni kopā nedrīkst. Kad uzzinājusi, ka tas ir suns pavadonis, atvainojusies. Lolita spriež, ka attieksme joprojām ir ļoti dažāda, piemēram, *Rīgas satiksmes* kontrolieri prasot biļeti viņas sunim. Zuzei, protams, ir oficiāls dokuments. Reiz bijis gadījums, kad autobusa šoferis pat policiju izsaucis, bet pats palicis ar *garu degunu*. Cik cilvēku, tik dažādu notiku mu un attieksme!

BEZ KONTROLES NEKĀDI

“Zuze ēd sauso vai speciālo sunu barību, mājās gatavotie ēdienu ir tabu. Labradoram gan ir niķis, ka viņš ir kā putekļsūcējs un uz ielas var pakert jebko. Taču Zuze, piemēram, neēdis svaigos šampinjonus, esmu gan viņu provocējusi. Arī no ķiploka atteikties, bet par sīpolu gan padomās –

Drīkst iet visur, kur saimnieks

Diemžēl servisa sunu biedrības *Teodors* biedriem ar servisa suniem nākas piedzīvot nepatīkamus un pazemojošus atgadījumus.

14. maija vakarā vājredzīgo Viktoru Sergejevu ar savu suni pavadoni Neiru apsardze nelaipnā veidā izraidiņa no *Maxima* tirdzniecības centrā *Akropole*, vēsta biedrība. Ir gadījumi, kad izraida no sabiedriskā transporta, jo servisa sunim nav uzpurna.

Lai novērstu šādus diskriminējošus atgadījumus, jāatgādina:

- saskaņā ar tiesiskajiem regulējumiem Eiropas Savienības dalībvalstis un Ministru kabineta noteikumu Nr. 959 30.5. punktu servisa suniem ir piešķirtas piekļuvies tiesības visur, kur iet viņa turētājs. Tas nozīmē, ka servisa suni var apmeklēt kafejnīcas, restorānus, veikalus, sporta un kultūras iestādes, braukt ar taksometru, vietējās nozīmes un starpvalstu sabiedrisko transportu.

- noteikumu 17. punktā teikts, ka “dzīvniekam, veicot sporta vai darba pienākumus vai piedaloties atrakcijās, var nebūt uzpurnis”. Sunim pavadonim, sunim asistentam,

visu pārējo vēlēties pagaršot. Viņa gan visu laiku grib ēst, jo labradoriem ir nosliece uz lieko svaru. Ievērojam ne gluži diētu, bet normētu pārtikas uzņēšanu – viņa ēd regulāri, divreiz dienā, no rīta un vakarā,” ikdienu raksturo Lolita. Zuze prot pati arī savu blodiņu atnest, ķepu iedot, ko viņai iemācījusi ģimene.

“Es saku, ka man ir trīs bērni – vīrs, meita un suns. Es sevi bez Zuzes vairs nevaru iedomāties. Šo četru

gadu laikā viņa ir ieņēmusi savu vietu mūsu ģimenē, līdzvērtīgi esam mēs visi. Ja par ēdienu runā, Zuze uzzvaktēs katrau, kurš ēd, bet vairāk gan mani pieskata. Ja, piemēram, vēlas dauzīties, tad gan ar meitu Alisi, kurai tūlīt būs 11 gadu. Viņas kopā bužinās un dauzās. Un Zuze patik arī meitas mantas nočiept, Alise tad spiedz, un tas suni vēl vairāk *uzdrīcilē*,” pasmej mamma.

Sunu meitene ļoti labi strādā, arī izejot testus pa tām Rīgas ielām, kuras ikdienā nemaz tik bieži neizmanto. Protams, gadās, ka dažreiz tiek nostrādāts ne tā kā vajag – suns ir tikai dzīvnieks. Saimniekam arī lidz jādomā un nedaudz jākontrolē. Tomēr Lolita piebilst, ka nedrīkstot suni pavadoni ļoti kontrolēt un uzspiest savu gribu, jo dzīvnieks pats strādā.

“Man gan bija grūti pilnībā atslēgt sevi un uzticēties tikai sunim. Nevis es uzņemos atbildību, bet suns par mani. Tas bija visgrūtākais,” atzīst Lolita. Ar Zuzi bijušas tikai Tallinā, kur pirms trim gadiem maijā kārtots eksā-

Ceturu gadu laikā Zuze ieņēmusi savu vietu ģimenē.

KRUSTS UZ
PAVADAS NOZĪMĒ,
KA ŠIS IR ĪPAŠS
SUNS – PAVADONIS.

pavadot cilvēku ar redzes vai kustības traucējumiem, nav jānēsā uzpurnis, kas traucē

pienākumu izpildi – zemē nokritušu priekšmetu pacelšanu.

● Servisa suns ir speciāli apmācīts suns (ir izsniegtā suna pavadonā apliecība),

mens – no 100 iespējamiem punktiem ieguvušas 96. Bijis liels lepnums arī par to, ka Zuzes brāli atstājušas otrajā vietā.

DARBĀ AR SUNI

“Vēl joprojām strādāju Neredzīgo biedrībā kā brīvprātīgā, esmu vadītāja Rīgas pilsētā. Tas ir darbs ar cilvēkiem – iestājas biedrībā, un vajag organizēt nodarbības, teātru apmeklējumus. Mūs atbalsta Rīgas Krievu teātris, Dailes teātris, Jauņais teātris. Ir arī sadarbība ar *Rimi Olimpisko* baseinu, kur notiek aerobika ūdenī, kas ir Rīgas domes projekts jau otro gadu. Man ikdienā ir arī algots darbs ar cilvēkiem *Sonido* zvanu centrā. Jau trešo gadu esmu uz zvanu līnijas, klienti zvana, lai aprunātos par visu, kas uz sirds. Mēs gan nesniezdam psiholoģisko palīdzību, bet daudziem nav ar ko parunāties, ir vientuļi. Katrs strādājam no savām mājām, bet Rīgā atrodas birojs. Ja algotais darbs man aizņem 25% no laika, tad pārējais ir brīvprātīgās

darbs biedrībā, kas man ir sirdslieta,” atzīst Lolita.

Vīna pasmaida, ka zvanu centra vadītāja atzinusi – darbā pieņēmusi nevis sievieti, bet gan Zuzi, jo reti kuram no darbiniekiem ir četrkājains kolēgis. Visi jau paspējuši suni iemīlot, Zuzei ir sava vieta, trauks, mantīja, un ar visiem vienmēr sasveicinās.

STABĀ NEIESKRIES

Redze diemžēl pasliktinās, un tas ir nenovēršams process, ar kuru ir jāsamierinās. “Pēc meitas piedzimšanas man sākās katarakta, kas visu pasliktina. Es gaidu arī operācijas savai diagnozei – centrālās tiklenes distrofija, kur ar medikamentiem neko nevar panākt, efekts ir uz ļoti īsu laiku. Ir ļoti daudzas lietas, kuras manas acis neuztver. Redzu blāvus siluetus, bet, lai noteiktu krāsu, ir jāskatās ļoti tuvu,” par savu slimību atklāj Lolita un pamej – ja laukā ir labs laiks, stabā neieskriešot. Arī Zuze to neļaus darit, jo strādā par visiem 100 procentiem.

“Suns ļoti labi jūt, kad

es sāku uzmanīgāk iet, saprot, ka nav vairs nekādas haltūras. Meitai ar redzi viss ir kārtībā, bet vīrs ir nerēdzīgs kopš bērnības. Paldies dievam, meita ir vesela, jau no pugsada vecuma visu kontrolējam.”

BRĪVAIS LAIKS

Ar ēdienu gatavošanu Lolita ir uz tu, kādreiz strādājusi kafejnīcā. Gimenei ir arī māja laukos, kur ir siltumnīca ar tomātiem, kas ir Lolitas sirdslieta.

Ilgus gadus hobijs bija adišana, tagad tam vairs nav laika, kaut draugi un radi vēl tagad vaicā par zekēm. “Es adīju vilnas zekes un džemperus, man ipaši patika liela apjoma jakas un džemperi ar skaistiem rakstiem, katru nākamo man gribējās darināt arvien skaistāku. Trīs krāsas gan nevarēju savienot un palīdzību lūdzu meitai. Protams, grūti ir pieņemt, ka tu visu nespēj, bet ar to ir jāsamierinās,” spriež Lolita.

Pie mājām Ziepniekkalnā blakus atrodas mežs, un Lolitai ļoti patīk brīvdienu pastaigas. 2017. gadā viņa

Servisa sunu biedrības Teodors valdes priekšsēdētājs Aleksejs Volkovs aicina ievērot likumu, būt iejutīgiem un neizraidīt cilvēkus ar suni pavadoni no veikala, kafejnīcas, autobusa, citām telpām, kur viņi tiesīgi atrasties.

kurš ikdienā palīdz cilvēkiem ar funkcionālajiem traucējumiem. Tādi ir suni pavadoni, suni asistenti un signālsuni (sunī nedzīdgumiem cilvēkiem, cilvēkiem ar epilepsiju, ar diabētu un citiem).

- Latvijā Lauksaimniecības datu centrā ir reģistrēti un apliecības izsniegtas 15 suniem pavadonjiem un diviem suniem asistentiem.

bija vienīgā sieviete starp pieciem vīriešiem, piedaloties spēka trīscīņas sacensībās. Ar šo sporta veidu nodarbojas arī Lolitas vīrs.

“Man patīk klausīties audiogrāmatas, ipaši esmu iecienījusi kriminālromānus, mīlestības romānus, zinātnisko fantastiku. Kādu laiku patika Čeiza detektīvi, arī mūsu pašu Jānis Ivars Strazdiņš – tu labi saproti, par kādām Rīgas ielām, namiem ir runa. Man jau vīrs saka: tu celies un gulies ar austiņām uz ausīm!” pasmej Lolita. ●

**DACE EZERA,
MĀRIS PUĶITIS**

MŪSĒJIE

MAF

Mediju atbalsta fonds

**Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par Mūsējie saturu atbild SIA Izdevniecība Rīgas Viļņi.**

ABONĒT IR IZDEVĪGI!

Cena gadam **20,99€** Pērkot 30,00€

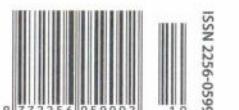

Likums un Taisniba

JURISTU
PADOMI
VIEGLĀKAI
DZĪVEI

Nr. 10 (89) 2022

Cena 2,50 EUR

ISSN 2225-9650 10

Nodokļi Finances Īpašumi Bizness Pašvaldības Ģimene Veselība Spriedumi Valsts

KAM PATIESĪBĀ PIEDER LATVIJAS ZEME UN MEŽI?

Skatī
pārsteidz
daudzus!

Kad un par
cik cels
MINIMĀLO
ALGU?

SLIMĪBAS LĀPA
PAR SLIMU BĒRNU

To var sanemt ne tikai vecāki

LATVIJA TURPINA FINANSĒT
VIETĒJĀS PUTINISTU
PARTIJAS Cik ilgi vēl?

Vai
pienākas
pabalsts,
JA MALKU
GĀDĀ PATS?

